

Panjski sistemi

Andreja Smrdelj – Bošamarin, andreja.smrdelj@guest.arnes.si

AŽ-panj

AŽ-panjev, ki jih je leta 1911 po Žnidaršičevem modelu izdelal moj praded, skoraj ni več. Notranje mere (višina 58 cm, globina 55 cm in širina 34 cm) 9-satnega panja so zdaj podobne meram 10-satnega panja. Nekdaj je bila torej razdalja med satniki (36,5 mm) nekoliko večja, kot je zdaj (35 mm). Dimenzije satnikov so ohranjene še dandanes, le da na nekaterih ni zgornjega polkroglastega žleba, ki ga čebele prav na samem robu pripenjajo na strop ali rešetko. Na fotografiji je vidno, da je sprednja stena dvojna, tako da ne prepušča mraza ali vročine. Vmesni prostor je zapolnjen z opilki, s slamo ali čim podobnim. Zdajšnji AŽ-panji imajo enojno sprednjo steno. Kadar na Obali sredi zime na panje posije sonce, opazim, da čebele bolj izletavajo iz novejših AŽ-panjev, rezultat pa je, da bolje prezimijo v starih panjih. Ker imajo samo devet satov, se spomladi tudi hitreje razvijajo. Čebelarim tudi v 3-etažnih AŽ-panjih. Če je družina v takem panju izjemno močna, prinese zelo veliko količino medu.

100-letni panj v obnovi

Nakladni panj

Obstaja več vrst nakladnih panjev. Najbolj razširjen je LR-panj (Langstroth-Root), vendar številni čebelarji na Obali uporabljajo tudi nakladni GJ-panj (Gerstung-Jurkovič), ki je kompatibilen tako z AŽ-kot z LR-panjem. Notranje mere so enake kot pri AŽ-ju, zunanji širina in globina pa sta enaki kot pri LR-nakladi. Tako lahko naklade z Gerstungovimi (AŽ) satniki kombiniramo z nakladami z LR-satniki. Obstajajo pa tudi nakladni AŽ-panji, ki niso kompati-

bilni z LR-panji. Pri naši hiši imamo vse te tipe panjev. Na Obali sicer ne poznam čebelarja z DB-panji (Dadant-Blatt), ki so le višji od LR-panjev jih pa uporabljajo v Italiji. Prilagojen je italijanski čebeli *Apis mellifera ligustica*, ki prezimi v številčnejši družini kot naša sivka in zato potrebuje večji sat za zaleganje. Mediščne naklade so nizke, zato satov ni mogoče prevešati. Zanimivost DB-satnika je v tem, da v njegovo notranjost lahko vstavimo Gerstungov satnik in tako preselimo čebele. Obstaja še kar nekaj različnih dimenzij nakladnih panjev, npr. Pankerjev, ki ga tudi imam doma. Problem pa je v tem, da ni mogoče dobiti satnic in satnikov teh dimenzij. Ne glede na to začetnikom priporočam, da se že zaradi same logistike držijo enotnih dimenzij. Prednosti nakladnih panjev so, da jih lahko ob obilnih pašah tako rekoč v nedogled povečujemo, da zanje ne potrebujemo čebelnjaka in da je njihova cena nižja. Poleg tega potekata pregledovanje in zdravljenje čebel v teh panjih hitreje kot v AŽ-panjih.

Od leve proti desni: Pankerjev, LR-, GJ- in AŽ-nakladni panj

EV- (Eko Voja) in RV-panj (Rodna Voja)

Zadnje čase je veliko slišati tudi o RV- in EV-panju. Vojo Brstina je razmišljal o reševanju problema pomanjkanja hrane pri šibkejših družinah v LR-panjih. Čebele v sprednjem delu satja so mu namreč umirale od lakote, kljub temu da je bilo v zadnjem delu še dovolj medu. Spoznal je, da mora sat skrajšati in čebelam nekako drugače omogočiti lažji dostop do hrane. Po svoji zamisli je izdelal osnovni panj z dvema nakladama kvadratnih notranjih di-

Čebelnjak, ki ga je porušila burja.

Popravljen šolski čebelnjak.

menziji (374 mm x 374 mm), visokih 200 mm. Naklada EV-panja je visoka 130 mm, preostale mere pa so enake kot pri RV-panju. Ker so pri EV-panju satniki nižji, satnic ni treba žičiti in vtirati, zato tak panj lahko imenujemo tudi ekološki panj. Satniki v zgornji nakladi so postavljeni pravokotno na spodnjo naklado. Naklade lahko obračamo. Tako imajo čebele enostaven prehod do zalog medu. Naklade so lažje za dvigovanje, panj je zračen in po meri družine. Družino lahko iz AŽ-panjev preselimo v RV-panj tako, da devet Gerstungovih satnikov iz AŽ-panja postavimo pokonci čez dve nakladi z vmesnimi nastavki za razmik med ulicami. Pravokotno nanje so v vsaki nakladi po trije RV-satniki. Pozneje postavimo matično rešetko tako, da matica ne bo več imela dostopa do Gerstungovih satnikov.

Kaj naj rečem začetnikom? Če ste mladi in močni fantje ter nimate prostora za čebelnjak, potem je za vas primeren nakladni panj. Za ženske in starejše moške, ki jih že pestijo različne zdravstvene težave in za katere je vizualno lep tipičen slovenski čebelnjak, pa bi rekla, da je boljši AŽ-panj. Vsak ima svoje prednosti in slabosti. Pri nakladnih panjih imamo možnost širjenja razdalje med satniki, če čebele ob paši podaljšajo celice. Osebnost me pa moti to, da sama ne zmorem dvigniti polne naklade, še posebej takrat, kadar je zalepljena s propolisom. Obstajajo tudi različna dvigala, nižje in zato lažje naklade ter še marsikaj. Tako bom rekla, moj mož navija za nakladne panje, sama pa za AŽ-panje. V šoli bom za krožkarje gotovo priskrbel še EV- oz. RV-panj. Prav je, da mentorji bodočim čebelarjem predstavimo vse možnosti, vi pa se za ustrezen panjski sistem odločite sami.

Kam postaviti čebelnjak in kakšnega?

Preden se odločimo za postavitev čebelnjaka, skrbno izberimo stojišče. Če je to mogoče, naj ne bo globoko v dolini, kjer se zadržuje vlaga, pa tudi ne na vrhu hriba, saj čebele s polnimi mednimi golšami medicinske proti domu lažje letijo navzdol. Za

čebele je najbolje, da je stojišče obrnjeno proti jugozahodu. Paziti morate na morebitne vetrove, da se vam ne bo zgodilo to, kar se je zgodilo na naši osnovni šoli v Dekanih, kjer je burja popolnoma uničila čebelnjak. Nekaj je k temu prispevala tudi arhitektura strehe slovenskega čebelnjaka, ki nikakor ne sodi na Obalo, saj v burji deluje kot jadro. Sama sem želela, da bi postavili lep, tipičen slovenski čebelnjak, vendar je bila to napaka. Na našem območju so bili čebelnjaki vedno kamniti. Če je čebelnjak zidan, pa si moramo priskrbeti kup dodatnih papirjev, ki seveda stanejo. Sama sem zato dala postaviti zabojnik, v katerem imam elektriko, kuhinjo z vodo, točilnico, opremo, dve zamrzovalni skrinji in prostor za spravo. Zabojnik je pod streho, ob njem pa je lesena konstrukcija za čebelnjak s teraso.

Opaz iz kartona in papirja za AŽ-panj.

Točilnica in skladišče v zabojniku

Stojišče naj ne bo v bližini velikih stoječih voda, kjer se zadržuje vlaga. Zlasti na Obali bomo tudi pazili, da panji poleti ne bodo izpostavljeni žgočemu soncu. Mojemu očetu se je pred leti zgodila, kot se je izrazil sam, »katastrofa za čebelarja«. V 4-satruju je imel narejenca, ki je deviške sate že napolnil z medom. Zaradi prehude vročine se je začelo satovje sesedati, čebele so se v medu utapljale in kar srce me je bolelo, ko sem gledala, kako med teče skozi žrelo panja na tla. Družina je bila seveda pokončana. Zato naj pred panji raste sadno drevje, da jih bo poleti z listjem varovalo pred soncem, pozimi pa bo golo. Za ekološko čebelarstvo velja, da mora biti stojišče vsaj 1 km oddaljeno od avtocest in vsaj 3 km od smetišč. Odmaknjeno mora biti tudi od krajev z veliko industrije. Idealen je kraj, na katerem travnikov ne kosijo tako pogosto, po možnosti ob robu gozda. Pazili bomo tudi, da se bomo do čebelnjaka lahko pripeljali z vozilom, saj si bomo s tem olajšali mukotrpno prenašanje polnih satov medu.

Kaj bomo počeli v čebelnjaku?

Letošnji januar je bil izjemno tople. Matica je začela zalegati s polno paro, čeprav pri nas ni niti prenehala. Če se bo pojavila pozna pozeba, bo morala družina vzdrževati primerno temperaturo v gnezdu. Ker bo temperaturna razlika večja, bodo

Foto: MB

Izkopavanje izkopanca

čebele porabile več hrane in energije. Nevarnost je v tem, da bi se čebele preveč izčrpale in odmrle.

Na Obali februarja navadno že cvetijo mačice, trobentice, zvončki, vijolice, dren, pušpan, leska, vrba in še marsikaj.

Februar je najboljčutljivejši čas za pregled družin, zato ga opravimo samo, če je res sila. Ob odpiranju panja se namreč zalega zelo hitro podhladi, to pa upočasni razvoj družine. Na Obali bo konec meseca matica zalegala že tiste pašne čebele, ki bodo nabirale medicino na cvetovih hrušk in češenj, ki bodo zacvetele sredi aprila. Da bi spodbudili zaleganje, lahko z vilicami na rahlo postrgamo po medenih venci, da bo imela družina občutek paše. Nekateri čebelarji za ta namen uporabljajo tudi pogače, ki jih lahko kupimo v čebelarskih trgovinah. Čebeli-ce pa imajo najraje kako mešanico medu s cvetnim prahom izkopancem. Tega najlažje pobiramo, če sat narežemo na kvadratke, velikosti 5 x 5 cm, in jih zamrzemo. Na leseno palico natakne-mo žico, katere konec s kladivom oblikujemo v žličko, ki bo nekoliko manjša od celice. Tako sama izkopljem kar nekaj kilogramov cvetnega prahu na leto. Če ste sami bolj okorni, lahko za pomoč poprosite tudi kakega mlajšega družinskega člana. Tak cvetni prah gre tudi dobro v prodajo, če ga znamo predstaviti kupcem. ■

Odkupujemo čebelji vosek

- Iz vašega voska izdelujemo satnice poljubnih dimenzij. Najmanjša količina obdelave je 20 kg surovega voska. Velikost celice je 5,3 mm, kolikor je prava velikost celice kranjske sivke.
- Omogočamo vam tudi dekristalizacijo medu v toplotni komori.
- Poleg tega lahko vaš med pakiramo v zeleno embalažo z neto težo od 10 g do 3000 g.

ČEBELARSKI RAZVOJNO-IZOBRAŽEVALNI CENTER GORENJSKE

Rožna dolina 50a, 4248 Lesce • E-pošta: cebelarski.center@gmail.com • GSM: 031/628 499